

Mediji in informacije

Sodišče Evropske unije
SPOROČILO ZA MEDIJE ŠT. 26/18

Luxembourg, 6. marec 2018

Sodba v zadevi C-284/16
Slovaška republika/Achmea BV

Arbitražna klavzula iz sporazuma med Nizozemsko in Slovaško o zaščiti naložb ni v skladu s pravom Unije

S to klavzulo so iz mehanizma sodnega nadzora nad pravom Unije izvzeti spori, ki se lahko nanašajo na uporabo ali razlago tega prava

Leta 1991 sta nekdanja Češkoslovaška in Nizozemska sklenili sporazum o spodbujanju in zaščiti naložb¹ (v nadaljevanju: BIT²). BIT določa, da se spori med državo pogodbenico in vlagateljem iz druge države pogodbenice rešujejo po mirni poti, če pa to ni mogoče, pa pred arbitražnim sodiščem.

Slovaška je leta 1993 po razpadu Češkoslovaške prevzela njene pravice in obveznosti iz BIT.

Leta 2004 je Slovaška svoj trg zdravstvenega zavarovanja odprla zasebnim vlagateljem. Achmea, družba, ki je del nizozemske zavarovalniške skupine, je tako na Slovaškem ustanovila hčerinsko družbo, da bi tam ponujala zasebna zdravstvena zavarovanja. Vendar je Slovaška leta 2006 liberalizacijo trga zdravstvenih zavarovanj delno omejila in med drugim prepovedala izplačila dobička, ustvarjenega z dejavnostjo zasebnih zdravstvenih zavarovanj.

Družba Achmea je leta 2008 proti Slovaški na podlagi BIT začela arbitražni postopek, ker naj bi bila prej navedena prepoved v nasprotju s tem sporazumom in ker naj bi ji s tem ukrepom nastala škoda. Arbitražno sodišče je leta 2012 ugotovilo, da je Slovaška dejansko kršila BIT, in ji naložilo, naj družbi Achmea plača odškodnino v višini približno 22,1 milijona EUR.

Slovaška je nato pri nemških sodiščih³ vložila tožbo za razveljavitev arbitražne odločbe. Menila je, da je arbitražna klavzula iz BIT v nasprotju z več določbami Pogodbe DEU⁴.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), na katero je bila vložena pritožba, Sodišče sprašuje, ali je arbitražna klavzula, ki jo Slovaška izpodbija, združljiva s Pogodbo DEU.

Češka republika, Estonija, Grčija, Španija, Italija, Ciper, Latvija, Madžarska, Poljska, Romunija in Evropska komisija so podale stališča v podporo trditvam Slovaške, medtem ko Nemčija, Francija, Nizozemska, Avstrija in Finska trdijo, da so sporna klavzula in – splošneje – podobne klavzule, ki se redno uporabljajo v 196 BIT, ki trenutno veljajo med državami članicami EU, veljavne.

Sodišče je s sodbo, ki jo je izdalo danes, najprej ugotovilo, da iz BIT izhaja, da arbitražno sodišče, ustanovljeno v skladu s tem sporazumom, med drugim odloča na podlagi veljavnega prava države pogodbenice, ki je v vpletena v zadevni spor, in na podlagi vseh upoštevnih sporazumov med državama pogodbenicama.

¹ Sporazum med Kraljevino Nizozemsko in Češkoslovaško federativno republiko o vzajemnem spodbujanju in zaščiti naložb.

² Bilateral investment treaty.

³ Ker je bil za sedež arbitražnega sodišča izbran Frankfurt na Majni (Nemčija), so za presojo zakonitosti arbitražne odločbe pristojna nemška sodišča.

⁴ Gre za člene 18, 267 in 344 PDEU.

Ob upoštevanju značilnosti prava Unije, kot so njegova avtonomija v razmerju do nacionalnega in mednarodnega prava, njegova primarnost nad nacionalnim pravom in neposredni učinek vrste določb, ki se nanašajo na državljane Unije in države članice, je to pravo, prvič, del veljavnega prava v vseh državah članicah in, drugič, izhaja iz mednarodnega sporazuma, ki so ga sklenile države članice. Zato se lahko **zadevno arbitražno sodišče na tej dvojni podlagi znajde v položaju, v katerem mora podati razlago prava Unije ali ga celo uporabiti**, in sicer, natančneje, njegove določbe o svobodi ustanavljanja in prostem pretoku kapitala.

Dalje, Sodišče ugotavlja, da zadevno arbitražno sodišče nima enakih pristojnosti kot slovaška in nizozemska sodišča, ker ni del nizozemskega ali slovaškega sodnega sistema. Iz tega sledi, da **tega arbitražnega sodišča ni mogoče opredeliti za sodišče „držav članic“** v smislu člena 267 PDEU, ki se nanaša na postopek predhodnega odločanja, in zato **pri Sodišču ne more vložiti predloga za sprejetje predhodne odločbe**.

Sodišče je v zvezi z vprašanjem, ali je odločba arbitražnega sodišča predmet nadzora sodišča države članice, ki lahko Sodišču Unije predloži vprašanja o pravu Unije, ki so povezana s sporom, o katerem odloča to arbitražno sodišče, ugotovilo, da je odločba arbitražnega sodišča v skladu z BIT dokončna. Poleg tega arbitražno sodišče določi svoja postopkovna pravila, zlasti pa samo določi svoj sedež in posledično pravo, ki se uporabi za sodni nadzor veljavnosti odločbe, ki jo je izdalo.

Sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da **lahko nacionalno sodišče ta sodni nadzor izvede le, če je to dopustno v skladu z nacionalno zakonodajo**, pri čemer gre za pogoj, ki v obravnavani zadevi ni povsem izpolnjen, saj nemško pravo na tem področju namreč določa le omejen sodni nadzor. V zvezi s tem Sodišče poudarja, da čeprav je lahko nadzor nad arbitražnimi odločbami, ki ga opravijo sodišča držav članic, v okviru postopka trgovinske arbitraže pod nekaterimi pogoji utemeljeno omejen,⁵ pa **tega pravila ni mogoče uporabiti za zadevni arbitražni postopek**. Postopek trgovinske arbitraže namreč temelji na avtonomiji zadevnih pogodbenih strank, zadevni arbitražni postopek pa se je začel na podlagi sporazuma, s katerim so se države pogodbenice dogovorile, da spore, ki se lahko nanašajo na uporabo ali razlago prava Unije, izvzamejo iz pristojnosti svojih sodišč in s tem iz ureditve pravnih sredstev, ki jo morajo v skladu s Pogodbo EU⁶ vzpostaviti na področjih, ki jih ureja pravo Unije.

Iz teh razlogov Sodišče meni, da **sta Slovaška in Nizozemska s sklenitvijo BIT vzpostavili mehanizem za reševanje sporov, s katerim ni mogoče zagotoviti, da bo o teh sporih odločalo sodišče iz sodnega sistema Unije, pri čemer lahko le tako sodišče zagotovi polno učinkovitost prava Unije**.

V teh okoliščinah je Sodišče odločilo, da **arbitražna klavzula iz BIT posega v avtonomijo prava Unije in zato ni v skladu z njim**.

OBVESTILO: S predlogom za sprejetje predhodne odločbe lahko sodišča držav članic v zvezi s sporom, o katerem odločajo, Sodišču predložijo vprašanja o razlagi prava Unije ali veljavnosti aktov Unije. Sodišče ne odloči o nacionalnem sporu. Zadevo reši nacionalno sodišče v skladu z odločbo Sodišča. Ta odločba je enako zavezujoča za druga nacionalna sodišča, ki obravnavajo podoben problem.

Neuradni dokument za medije, ki Sodišča ne zavezuje.

[Celotno besedilo](#) sodbe je objavljeno na spletnem mestu CURIA na dan razglasitve.

Kontaktna oseba: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Posnetki z razglasitve sodbe so dostopni na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

⁵ Sodbi z dne 1. junija 1999, Eco Swiss ([C-126/97](#)), in z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁶ Člen 19(1), drugi pododstavek, PEU.